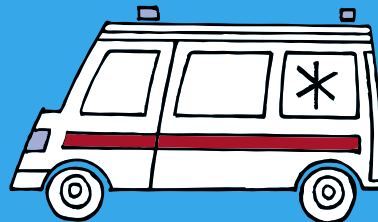
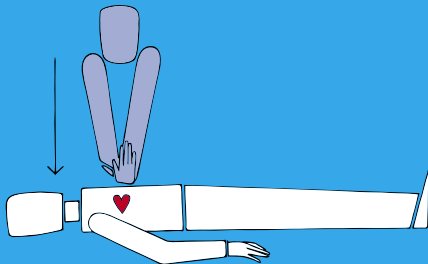
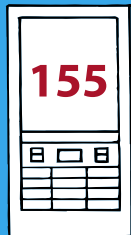

PRVNÍ POMOC

JAKO PREVENCE VZNIKU ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ

**PROGRAM VYROVNÁVÁNÍ PŘÍLEŽITOSTÍ PRO OBČANY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM
ZA PODPORY MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY**

Postupy první pomoci u závažných stavů je nutné natrénovat.

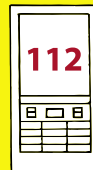
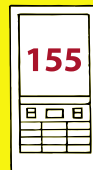
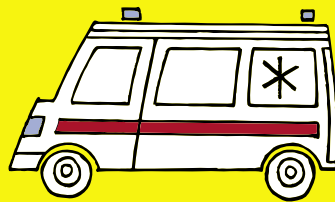
Nejzřetelnější známkou bezprostředního ohrožení života je bezvědomí (stav bez reakce na vnější podněty). Okamžitě je třeba zjišťovat, zda postižený dýchá. Nehýbe-li se vůbec a ani nedýchá, nebo má jen lapavé dechy, musíme reagovat rychle: s velkou jistotou se zastavilo srdce. Jedinou nadějí pro postiženého je zahájení RESUSCITACE a přivolání Záchrané služby (**155**)

Tísňovou linku – Záchrané služby 155 voláme vždy při takové poruše zdraví, která vyžaduje neodkladný zdravotnický zásah.

Operátorka nejen vysílá na pomoc zdravotnickou posádku, ale radí také, jak postupovat při poskytování první pomoci. Telefon nezavěšujeme, ale dáme si hlasitý odposlech, dbáme pokynů operátorky!

Vždy noste při sobě nabitý mobil.

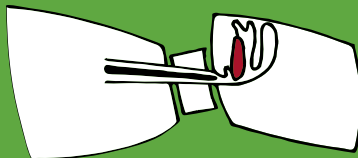
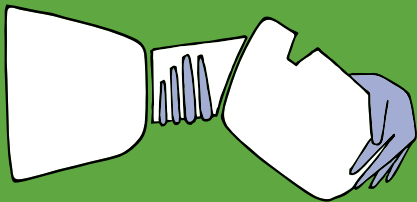
Zůstaňte klidní, ujasněte si, kde jste a co se stalo. Nemáte-li signál svého operátora, nebo jste-li v zahraničí, volejte **112**.

Postupy při zahájení resuscitace = oživování

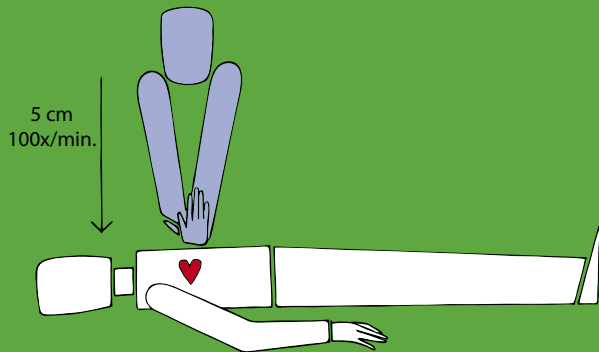
*Pokud je pacient v bezvědomí a nedýchá normálně, bez Tvé pohotové pomoci zemře.
Proto není důvod k obavám typu „Já s ním raději nebudu hýbat, abych mu neublížil“.*

1. ujisti se, že postižený, který se nehýbe, nereaguje na oslovení ani na bolestivý podnět.
2. zavolej si někoho z okolí na pomoc a volej **155**.
3. po šetrném záklonu hlavy – k uvolnění dýchacích cest stačí – proto žádný „polštář“! – zjisti, zda postižený dýchá (cítím proudit vydechaný vzduch, zvedá se břicho, normální barva v obličejí).
4. pokud nedýchá nebo si nejsi jistý: zahaj stlačování hrudníku.

Srdeční masáž se provádí takto:

postižený leží na zádech zpravidla na zemi (na tvrdém) a záchránce klečí z boku u hrudníku. Napjatýma rukama stlačuj uprostřed hrudní kosti do hloubky 5 cm u dospělého, do 1/3 hloubky hrudníku u dětí, frekvencí 100x za 1 min. Prováděj až do převzetí stlačování jinou osobou, nebo do doby, kdy postižený začne jevit známky života = aktivní snaha o pohyb a začne normálně dýchat.

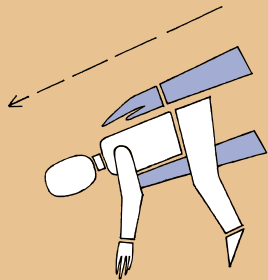

Umělé dýchání z úst do úst není nutné u dospělých, a pokud nemáš nacvičeno, spokojíš se jen se správným stlačováním hrudníku.

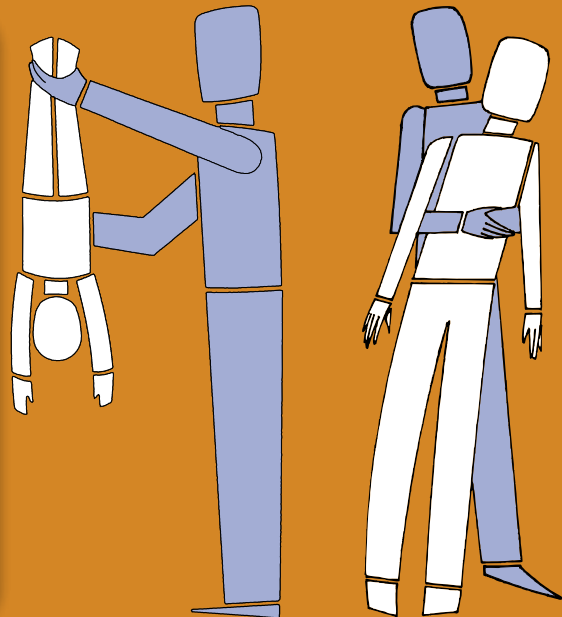
U dětí je ovšem dýchání z úst do úst zcela nutné – u dětí resuscitace začíná 5 (!) umělými vdechy, pak začneš stlačovat hrudník (30x) dle vzrůstu a věku dítěte do 1 roku dvěma prsty starší jednou rukou a opakuješ cyklus 2 vdechy a 30 stlačení hrudníku. Hrudník se má při tom viditelně zdvihát jako při normálním, klidném dýchání, příliš velká síla vdechu škodí. U dětí zahájíš resuscitaci před voláním **155**, u dospělých voláme **155** ihned. (Při více záchráncích samozřejmě všechny činnosti mohou být okamžité).

Vdechnutí cizího tělesa:

Znamená to vdechnutí do dýchacích cest, nejedná se o spolknutí. U malých dětí – jen pokud nemůže normálně plakat a kašlat! – podle stáří dítěte: uchopíme za nožky hlavou dolů a provádíme úde-ry dlaní mezi lopatky, větší dítě položíme na paži nebo stehna vždy hlavou dolů. U větších dětí předkloníme horní polovinu těla a celou dlaní provádíme úde-ry mezi lopatky. Heimlichův manévr se provádí hlavně u dospělých: postižený se zezadu obejmě, záchrance své ruce

spojí před jeho tělem, při provádění ma- névru stlačí dynamicky dolní část hrudní- ku a nadbřišku směrem dovnitř a nahoru. Cílem manévru je vyrazit cizí těleso vzdu- chem zdrženým za překážkou. Celou akci je ovšem lépe nacvičit s instruktorem. Při neúspěchu a ztrátě vědomí okamžitě za- hájíme resuscitaci.

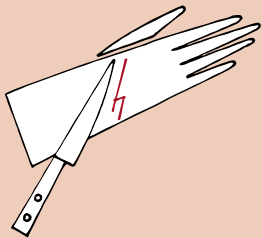

Krvácení:

Drobné zevní krvácení - opláchni studenou vodou, stlačíš krvácející ránu (bavlněným kapesníkem, šátkem apod.) Nejvhodnější je přiložení tlakového obvazu.

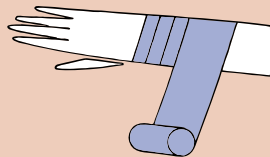
Masivní krvácení je nutné zastavit! Stlač přímo krvácející ránu silně utaženým „obvazem“ (může být i improvizace z dostupného materiálu) a pokud jsi krvácení nezastavil, dej asi 5 cm nad ránu – ne přes

klouby – minimálně 5 cm široké zaškrcovadlo. To označ časovým údajem.

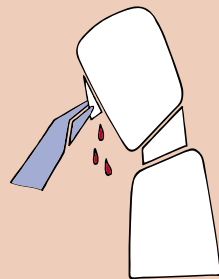
Krvácení vnitřní:

Dochází k němu při vážných úrazech, kdy jsou poraněny vnitřní orgány. Mohou se objevit příznaky šoku (mělké dýchání, zrychlený tep, bledost, ospalost). Vždy ihned voláme **155** (nebo **112**), pacienta položíme. Nutné je udržovat zraněného v teple, chránit před vlhkem od země a přikrýt (svojí bundou, pláštěnkou, lesklou fólií z autolékárničky...). Pro pacienta je nejdůležitější dostat se co nejdříve na operační sál, kde jedině může být krvácení zastaveno.

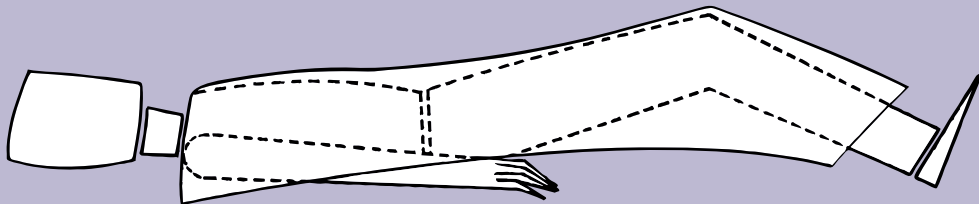
Krvácení z nosu:

Pacienta posad s mírně předkloněnou hlavou, stlač silně nosní křídla (to mu můžeš jen poradit) na 5 – 10 minut, přilož studený obklad na zátylek (za krk) a na čelo. Pokud krvácení neustává, vyhledejte lékaře (i zde volej **155**).

Poranění kostí a kloubů:

Po pádu, či úderu, kdy postižený udává silnou bolest, je patrná deformace postiženého místa, otok a poruchy hybnosti, zraněného udržujeme v teple, nepodáváme však ani teplé nápoje ani nic k jídlu. Co nejrychleji voláme zdravotnickou pomoc (155). S postiženým pohybujeme co nejméně, respektujeme úlevovou polohu, kterou zaujme sám pacient, řídíme se jeho pocity. V dnešní době dostupnosti přednemocniční odborné péče není nutno improvizovat dlahy. Pokud však není dostupná odborná pomoc, musíš zraněnou končetinu znehybnit pomocí dlah (cokoliv přiměřeně dlouhého, pevného a rovného, (stačí i jiná část těla – trup, druhá končetina). U končetin dbáš na znehybnění kloubů nad a pod zlomenou kostí. Otevřené rány je možno zakrýt. Silné krvácení zastav!

Poranění páteře a míchy:

Jedná se o úrazy při dopravních nehodách, pádech z výšek, skocích do vody apod. Poranění míchy se často již nezahojí, proto je nejdůležitější mu předcházet! Postižený udává bolest v místě poraněného obratle, při poranění míchy se přidruží i ochrnutí a ztráta citlivosti na dolní polovině těla.

Pokud postižený dýchá, budeme s ním manipulovat minimálně, při nutnosti vyprostit jej z nebezpečného místa (voda, vrak automobilu . . .) pomůže, když pohyby zabezpečuje více záchránců tak, aby se s páteří zbytečně nehýbalo. Zraněného udržuj v teple. Transport ponech zdravotníkům, v krajním případě jen na rovné podložce, třeba na vysazených dveřích.

Popálení, opaření:

Velmi bolestivá poranění, nejdůležitější je prevence!

Vždy přeruš další působení tepla (uhašení a svlečení oděvu).

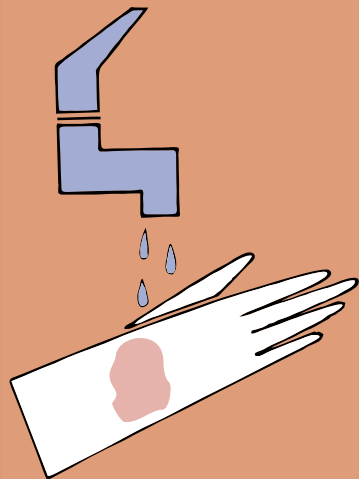
Alespoň 15 – 20 minut chladit popálené plochy, ale pouze pokud jsou nevelké, maximálně 5% povrchu těla = 5 dlaní postiženého i s prsty. Ten se při tom nesmí celkově podchladiť! Nejvhodnější je voda z vodovodu.

Vždy zajistíme odbornou pomoc.

Rozsáhlé popáleniny:

ihned zavoláme **155**, snažíme se zabránit vzniku popáleninového šoku z úniku tepla. Děti zabalíme do deky či lesklé folie (je v autolékárničkách) a postižená místa jen chladíme přiměřeně studenými obklady. Ne kostky ledu přímo na kůži, když není jiná možnost, pak jen přes látku (ručník).

Popálení kůže korozivními látkami (kyseliny, louhy): oplachování vlažnou vodou v dostatečném množství a dostatečnou dobu.

Poranění elektrickým proudem:

Nejdůležitější je postupovat klidně a dbát především na bezpečí zachraňujících.

Úrazy elektrickým proudem nízkého napětí:

Úraz vzniká při kontaktu těla s vodičem síťového či motorového proudu. (pracovní úrazy, manipulace s vadným spotřebičem). Pokud trvá kontakt se zdrojem proudu, vypni pojistky nebo spotřebič. Přivolej **155**, při zástavě dechu resuscitace. Vyšetření lékařem musí být vždy provedeno.

Úrazy elektrickým proudem vysokého napětí:

Většinou se jedná o pracovní úrazy nebo o neštěstí při hře u rozveden, na transformátorech, stožárech. Smrtelně nebezpečné je přelézání železničních vagonů pod trolejí. Pokud je nebezpečí kontaktu s vodičem, před vypnutím proudu se

nikdo nemá přibližovat. Okamžitě proto přivolej **112** nebo **155**.

Úraz bleskem:

Prevence: V bouřce vyhledej úkryt, vyhýbej se vodním plochám, tokům a vysokým stromům. Pokud tě zastihne bouřka bez možnosti úkrytu, posad' se na izolovanou podložku například batoh, skrč se, ať jsi co nejnižší, spoj nohy k sobě, pokud sedíš, zvedni nohy nad zem. Odlož outdoorovou aktivitu 30 minut po odeznění bouřky.

Skupina lidí se má při bouřce, pokud se nemůže ukryt, rozptýlit alespoň 8 metrů od sebe.

Neplánuj pobyt venku, pokud hrozí bouřky, více rizikové jsou vrcholky hor v odpoledních hodinách.

První pomoc po zasažení bleskem při bezvědomí:

resuscitace oběhu a dýchání tj. střídání 30 stlačení hrudníku s 2 umělými vdechy. Postižený po úderu blesku může potřebovat umělé dýchání, i pokud se nezastavil oběh: častým důvodem udušení je právě vyřazení dechového centra z činnosti, pokud budeš do postiženého dýchat, funkce dechového centra se obnoví.

Postižený potřebuje naléhavě lékařské ošetření při jakýchkoliv potížích po i nepřímém zasažení bleskem i při podezření na zasažení.

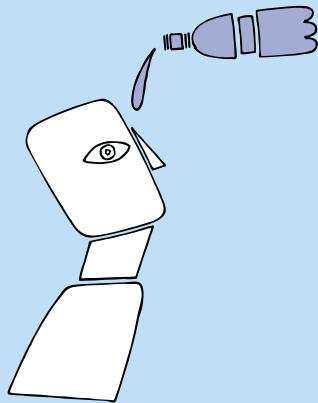
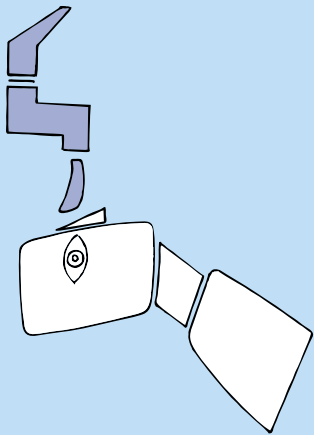
Poranění oka

Při vniknutí chemikálie, například nehašeného vápna, se musí postižené oko vyplachovat dostatečnou dobu – nesmí žádná látka v oku zůstat! – mírným proudem vlažné vody z vodovodu, nebo čistou vodou z nádoby.

Po vypláchnutí a při trvajících potížích navštívit odborného lékaře.

Při vážnějších případech přivolat **155**, do příjezdu záchranné služby vyplachuj a vyplachuj!

Při jiných úrazech oka se vždy dostaví nápadná bolest, násilím oko neotvírej, přikryj čistým kapesníkem a vždy vyhledej lékařskou pomoc.

Uštknutí hadem:

Přiložíme studený obklad, zakážeme aktivní pohyb – chůzi. Má-li poraněný jakékoliv potíže, například místní bolest, volej – **155!**

Při uštknutí i exotickým hadem je možno volat **toxinologické centrum** na tel.: **224 967 244.**

Alergické reakce:

Nejvíce alergických reakcí vzniká po žihadle vosy. Postižený kolabuje, mohou otékat i dýchací cesty s projevy dušnosti. V případě kolapsu musí postižený ležet na zádech, dolní končetiny podložíme.

Dojde-li ke zvracení, pak zajištěná poloha na boku. Dušný pacient zaujme sám nevhodnější polohu. Bezvědomý pacient vždy leží. Při poranění včelou zůstává v ráně žihadlo, opatrně jej ihned odstraň bez mačkání váčku s jedom. Při rozvoji alergické reakce – může nastat i po lécích, jídle apod. – (mdloba, dušení, pocit oteklého jazyka, poruchy řeči, velké plochy zčervenalé kůže) vždy voláme včas **155.**

Někteří pacienti jsou vybaveni injekcí, kterou si mohou sami aplikovat. V dětském věku jsou častější alergické reakce na některé potraviny například různé druhy ořechů, ale i mléko, ryby... I zde někdy reakce probíhá nebezpečně s nutností okamžitého zásahu záchranné služby.

Tonutí

Osoba, jež tonula, třeba i jen krátkodobě, a aniž by ztratila vědomí – musí být co nejrychleji předána do lékařské péče.

Proto voláme **155**. Po vdechnutí vody dochází totiž v plicích s časovým odstupem ke změnám, jež mohou ohrozit život. Pokud někdo tone, je nejdůležitější neriskovat vlastní bezpečí. Po vytažení na břeh a při zástavě dechu zahájíme kardiopulmonální resuscitaci kombinací umělých vdechů a stlačování hrudníku v poměru 2 vdechy a 30 stlačení.

Při záchraně tonoucího ve vodě, který je při vědomí je nebezpečí zápasu, proto raději podáme klacek či kalhoty a pak jej vytáhneme.

Otravy

Nechtěné otravy jsou způsobeny nejčastěji produkty nedokonalého spalování (karmy, krby, plynové teploměry, spalovací motory) při špatném odvětrání prostoru, ve kterém hoří. Postižené je třeba co nejdříve vyprostit z nebezpečí, ani záchránce v takovém prostředí nemá pobývat.

Otravy, které byly způsobeny požitím omylem (hlavně děti), úmyslně, i podezření na ně, řešíme vždy ve spolupráci se záchrannou službou.

Při požití leptavých látek, benzínu či jiných derivátů ropy, pěnivých látek: nevyvolávat zvracení, vypláchnout ústa vodou.

Při požití léků: zjistíme chybějící množství, (je vhodné ke konzultaci zavolat na toxikologické centrum Praha), u pacienta při vědomí se pokusíme vyvolat zvracení. Pozor u dětí mladších 6 měsíců, zvracení nevyvoláváme. Pokud je postižený při vědomí můžeme dát vypít rozpuštěné tablety živočišného uhlí, u dětí 3 – 10 tablet, u dospělých až 20 tablet (Carbo medicinalis).

Při otravě houbami: co nejdříve vyvoláme zvracení, zajistíme zbytky hub, třeba i ze zvratků.

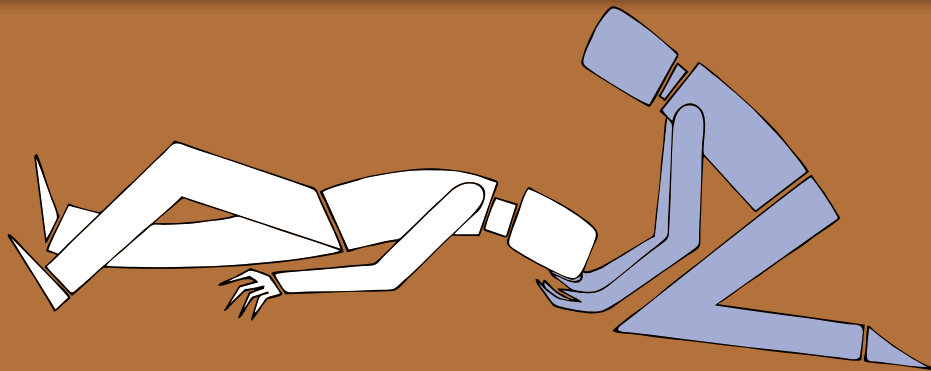
Některé jedy mají protijedy i dobře dostupné, ale i tak postupujeme nejbezpečněji až po konzultaci s lékařem (například při otravě fridexem nebo metylalkoholem je vhodným opatřením podání alkoholu).

U všech případů bezvědomí se zástavou dechu způsobené požitím toxických látek vždy přivoláme **155** a zahájíme resuscitaci.

Nepřetržitá lékařská služba **toxikologického pracoviště** na tel.: **224 919 293**.

Křečové záchvaty: epilepsie a febrilní křeče:

Počkáme, až křeče odezní, dáváme pozor, aby si nemocný neublížil. Nikdy při záchvatu křečí násilím nepáčíme čelist! Mezi zuby nic nestrkáme. Z okolí postiženého odstraníme nebezpečné předměty, brýle... Po epileptickém záchvatu, který může trvat i několik dlouhých minut, postižený postupně nabude vědomí. Může být však natolik desorientován, že je nutné dále jej hlídat. Pokud však po záchvatu křečí dojde k úplné ztrátě reakce a bezdeší, jedná se o zástavu oběhu a musíš zahájit resuscitaci.

Poznámky

Předkladatel projektu:

Lékařská služba první pomoci Třeboň o.p.s., Palackého náměstí 106/II, PSČ 379 01, Třeboň

IČO: 280 85 957

<http://www.lekarskasluzba-trebon.cz>

e-mail: info@lekarskasluzba-trebon.cz

Kontaktní tel.: 384 721 800

Společnost je zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností u Krajského soudu v Českých Budějovicích oddíl O, vložka 159

Za podpory Ministerstva zdravotnictví České republiky

Realizátor projektu: prof. MUDr. Miloš Velemínský CSc. dr. h. c.

Text: Denisa Nováková

Ilustrace: Mgr. Jana Buriová

Poděkování: MUDr. Jaroslavu Gutvirthovi a Radce Krygarové – pracovníkům Vzdělávacího a výcvikového střediska Zdravotnické záchranné služby Jihočeského Kraje.

Vyrobila tiskárna Herbia spol. s r.o., České Budějovice 2012

Záchranná služba

155

Tísňová linka

112

Hasiči

150

Policie ČR

158